

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “กระบวนการสร้างความร่วมมือในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านเม่นใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม” ครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methodology) โดยมีรายละเอียดการวิจัยดังนี้

1. ขอบเขตการวิจัย
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้

ขอบเขตการวิจัย

1. พื้นที่ในการวิจัย

ได้แก่ แหล่งเรียนรู้ชุมชนที่เป็นทั้งสถานที่และภูมิปัญญา ในเขตชุมชนบ้านเม่นใหญ่ ทั้ง 5 หมู่บ้าน คือ บ้านเม่นใหญ่หมู่ที่ 4 บ้านเม่นใหญ่หมู่ที่ 14 บ้านกลาง หมู่ที่ 8 บ้านหัวช้าง หมู่ที่ 11 บ้านเม่นน้อยหมู่ที่ 7 ประกอบด้วย

1.1 ภูบ้านเม่นน้อย ที่ตั้ง บ้านเม่นน้อย ตำบลแก่งเลิงจาน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

1.2 วัดบ้านเม่นใหญ่ ที่ตั้ง บ้านเม่นใหญ่ ตำบลแก่งเลิงจาน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

1.3 โลกหนองแสง ที่ตั้งเป็นป่าสาธารณะอยู่ทางทิศตะวันตกของบ้านเม่นใหญ่ ห่างจากหมู่บ้านประมาณ 3 กิโลเมตร ใช้ร่วมกันหลายหมู่บ้าน เช่น บ้านเม่นใหญ่ บ้านหนองใหญ่ บ้านดงเค็งดอนหัน และบ้านดอนโค ครอบคลุมเนื้อที่ตำบลแก่งเลิงจาน และตำบลท่าสองคอน

1.4 ไร่นาสวนผสมของเกษตรกรตัวอย่างของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรจังหวัดมหาสารคาม ที่ตั้ง บ้านหัวช้าง ตำบลแก่งเลิงจาน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

1.5 ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน เรื่องการใช้สมุนไพรในการรักษาโรค การย้อมผ้าจากเปลือกไม้ การใช้สมุนไพรไล่แมลง และการสานกระติบข้าวจากไม้ไผ่

2. กลุ่มเป้าหมาย

ในการวิจัยเรื่องกระบวนการสร้างความร่วมมือในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านเม่นใหญ่ จะมีกลุ่มเป้าหมายของการวิจัยดังนี้

2.1 กลุ่มคนในชุมชนบ้านเม่นใหญ่ ได้แก่ บ้านเม่นใหญ่ หมู่ที่ 4 บ้านเม่นใหญ่ หมู่ที่ 14 บ้านเม่นน้อย บ้านกลาง และบ้านหัวช้าง ซึ่งแบ่งเป็น

2.1.1 ผู้มีความรู้ในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน คือ บุคคลที่เป็นผู้นำชุมชน ประกอบไปด้วย

1) ผู้ใหญ่บ้านบ้านเม่นใหญ่ หมู่ที่ 4 บ้านเม่นใหญ่ หมู่ที่ 14 ผู้ใหญ่บ้านบ้านเม่นน้อย ผู้ใหญ่บ้านบ้านกลาง ผู้ใหญ่บ้านบ้านหัวช้าง รวม 5 คน

2) อบต. บ้านเม่นใหญ่ หมู่ที่ 4 อบต. บ้านเม่นใหญ่ หมู่ที่ 14 อบต. บ้านเม่นน้อย อบต. บ้านบ้านกลาง อบต. บ้านหัวช้าง รวม 10 คน

2.1.2 ประชาชนชาวบ้าน คือ ผู้รู้ในเรื่องแหล่งเรียนรู้ในชุมชนบ้านเม่นใหญ่ อย่างลึกซึ้ง ได้แก่

1) นายไพบูลย์ เพชรไพฑูรย์ อายุ 60 ปี อยู่บ้านหัวช้าง มีความรู้เรื่องพืชสมุนไพรที่ใช้ไล่แมลง การทำนุ้ยชีวภาพ การทำเกษตรทฤษฎีใหม่

2) นายเคน บัวลาด อายุ 65 ปี อยู่บ้านเม่นใหญ่ หมู่ที่ 14 มีความรู้เรื่องพืชสมุนไพรที่ใช้รักษาโรค

3) นางชารี พลสมชัย อายุ 71 ปี อยู่บ้านเม่นใหญ่ มีความรู้เรื่องการย้อมผ้าจากเปลือกไม้

4) นายเหลือ แสนบุญ อายุ 75 ปี อยู่บ้านเม่นใหญ่ มีความรู้เรื่อง การแต่งเสเดาะเคราะห์ พิธีกรรมทางศาสนา พิธีไล่ผีสาร พิธีค้าโพธิ์ค้าไทร พืชสมุนไพร

5) นายเก็ง คำทุม อายุ 81 ปี อยู่บ้านเม่นน้อย มีความรู้เรื่อง พิธีกรรมทางศาสนา ประวัติภูมิโบราณบ้านเม่นน้อย พืชสมุนไพร

6) นายศักดิ์ นันทะวงศ์ อายุ 65 ปี อยู่บ้านเม่นใหญ่ มีความรู้เรื่อง การจักสาน เช่นการสานกระติบ, ตะกร้า

2.2 กลุ่มบุคคลที่อยู่ในโรงเรียนบ้านเม่นใหญ่ ประกอบด้วย

2.2.1 ครูโรงเรียนบ้านเม่นใหญ่ จำนวน 16 คน

2.2.2 นักเรียนโรงเรียนบ้านเม่นใหญ่ ระดับปฐมวัยถึงระดับมัธยมศึกษา ปีที่ 3 จำนวน 161 คน

3. เนื้อหา

ผู้วิจัยมุ่งศึกษากระบวนการสร้างความร่วมมือในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน โดยศึกษาผลการประเมินคุณภาพภายนอก ซึ่งจะต้องพัฒนาระบบ การประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษา ในมาตรฐานด้านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ ให้สถานศึกษามีการสนับสนุน และใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่น มีการเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลกับแหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาในท้องถิ่น สนับสนุนให้แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญา และชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำ หลักสูตรระดับสถานศึกษา สถานศึกษามีการร่วมมือกันระหว่างบ้าน องค์กรทาง ศาสนา สถาบันทางวิชาการ และองค์กรภาครัฐและเอกชน เพื่อพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในชุมชน เป็นแหล่งวิทยาการในการแสวงหาความรู้และบริการชุมชน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

4. ระยะเวลาในการศึกษา

ภาคเรียนที่ 2 เริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคม 2552 - มกราคม 2553 รวมระยะเวลา 4 เดือน

5. ระเบียบวิธีวิจัย

ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methodology) ซึ่งเป็นการวิจัยที่ผสมผสาน วิธีคิด ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณเข้าด้วยกัน ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพซึ่งใช้วิธีการสังเกตกิจกรรมและสัมภาษณ์ การร่วมกิจกรรมในพื้นที่ การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นระยะๆ และข้อมูลส่วนหนึ่งเป็นข้อมูลเชิงปริมาณได้จากการสังเกตพฤติกรรมความร่วมมือของผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้สามารถนำผลการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงในสังคมแห่งการเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนและชุมชน

6. ขั้นตอนในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย เป็นขั้นตอน ดังต่อไปนี้

6.1 กระบวนการสร้างความร่วมมือในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชุมชนของ โรงเรียนบ้านเม่นใหญ่ มีลำดับขั้นตอนดังนี้

6.1.1 ศึกษาเอกสารและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของ โรงเรียนบ้านเม่นใหญ่ จากเอกสารรายงานผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของทางโรงเรียนบ้านเม่นใหญ่

6.1.2 ศึกษาและวิเคราะห์บริบทของชุมชนบ้านเม่นใหญ่ โดยการออกสำรวจ พื้นที่ชุมชนบ้านเม่นใหญ่ ศึกษาวิถีชีวิตของคนในชุมชนบ้านเม่นใหญ่

6.1.3 เชิญกลุ่มเป้าหมายร่วมเปิดเวทีเสวนา ร่วมกันกำหนดประเด็นการสร้าง ความร่วมมือในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และร่วมกันสร้างเป้าหมายร่วมกันระหว่างโรงเรียนและ ชุมชน

6.2 แนวทางการสร้างความร่วมมือในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชุมชนต่อการ บริหารการศึกษาของโรงเรียนบ้านเม่นใหญ่ มีลำดับขั้นตอนดังนี้

6.2.1 ผู้วิจัย และกลุ่มเป้าหมายในชุมชน สำรวจแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

6.2.2 ผู้วิจัยเชิญกลุ่มเป้าหมายร่วมจัดเวทีเสวนา และการสนทนากลุ่ม เรื่อง ความหลากหลายของแหล่งเรียนรู้ เพื่อสรุปแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ จัดทำเป็นแผนที่แหล่งเรียนรู้ ในชุมชน

6.2.3 ผู้วิจัยและกลุ่มเป้าหมายร่วมกันกำหนดคุณลักษณะของแหล่งเรียนรู้ ในชุมชนบ้านเม่นใหญ่

6.2.4 ร่วมกันจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ในชุมชนบ้านเม่นใหญ่และสร้างข้อตกลง ความร่วมมือ

6.3 นำเสนอกระบวนการสร้างความร่วมมือในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสม กับสภาพชุมชนและโรงเรียนบ้านเม่นใหญ่ มีลำดับขั้นตอนดังนี้

6.3.1 กลุ่มเป้าหมายของการนำเสนอ

6.3.2 วิธีการนำเสนอ

6.3.3 ผลการดำเนินงาน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ จะเป็นเครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลทั้งเชิงคุณภาพ และ ข้อมูลของเชิงประมาถ

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

1.1 แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) การพัฒนาแหล่ง เรียนรู้ในชุมชน

1.2 แบบสัมภาษณ์ผู้รู้ในเรื่องแหล่งเรียนรู้ในชุมชนบ้านเม่นใหญ่

1.3 แบบสัมภาษณ์เชิงลึกปราชญ์ชาวบ้านเรื่องแหล่งเรียนรู้ในชุมชน บ้านเม่นใหญ่

1.4 แบบสัมภาษณ์ครู โรงเรียนบ้านเม่นใหญ่เรื่องแหล่งเรียนรู้ในชุมชน บ้านเม่นใหญ่

1.5 แบบสังเกตพฤติกรรมความร่วมมือในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน บ้านแม่โนใหญ่ ระหว่างโรงเรียนและชุมชนบ้านแม่โนใหญ่

2. รายละเอียดของเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดรายละเอียดในเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

2.1.1 แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม มีประเด็นการสนทนาต่อไปนี้

- 1) แหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ในชุมชนบ้านแม่โนใหญ่
- 2) การนำแหล่งเรียนรู้มาใช้ในการจัดการศึกษา
- 3) การสร้างความร่วมมือในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ระหว่างโรงเรียน

กับชุมชน

4) เป้าหมายของการสร้างความร่วมมือในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ใน

ชุมชน

2.1.2 แบบสัมภาษณ์ผู้มีความรู้เรื่องในเรื่องแหล่งเรียนรู้ในชุมชนบ้านแม่โนใหญ่ เป็นแบบสัมภาษณ์ผู้มีความรู้เรื่อง แหล่งเรียนรู้ในชุมชน แบบสัมภาษณ์ชุดนี้มี 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ประกอบไปด้วย วันที่สัมภาษณ์ วุฒิการศึกษา บทบาทและหน้าที่ในชุมชน สถานที่ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ประเด็นการสัมภาษณ์ มีประเด็นการสัมภาษณ์ ดังนี้

1. องค์ประกอบของแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ควรประกอบด้วย
2. การพัฒนาแหล่งเรียนในชุมชนของท่านควรทำอย่างไร
3. ท่านมีส่วนร่วมในการสร้างความร่วมมือในการพัฒนาแหล่ง

เรียนรู้อย่างไร

อย่างไร

4. ชุมชนและโรงเรียนควรมีการร่วมมือกันพัฒนาแหล่งเรียนรู้

โรงเรียนอย่างไร

5. ท่านมีส่วนร่วมในการนำแหล่งเรียนรู้ไปพัฒนาการศึกษาใน

บ้านแม่โนใหญ่ เป็นแบบสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้านเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้และบทบาทในการสร้างความร่วมมือในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ แบบสัมภาษณ์ชุดนี้ ซึ่งประกอบไปด้วย วันที่สัมภาษณ์

สถานที่ให้สัมภาษณ์ เพศ ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ประเด็นการสัมภาษณ์ มีรายละเอียดดังนี้

- 1) ท่านมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้อย่างไร
- 2) ชุดความรู้ที่ท่านมีในแหล่งเรียนรู้ คือเรื่องอะไร
- 3) ท่านจะถ่ายทอดชุดความรู้นั้นได้อย่างไร
- 4) ชุมชนและ โรงเรียนควรสร้างความร่วมมือกันอย่างไรบ้างในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้
- 5) วิธีการนำแหล่งเรียนรู้ในชุมชนมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

การศึกษา

2.1.4 แบบสัมภาษณ์ครู โรงเรียนบ้านแม่ใหญ่เรื่องแหล่งเรียนรู้ในชุมชนแม่ใหญ่ เป็นแบบสัมภาษณ์ครูโรงเรียนบ้านแม่ใหญ่เกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้และบทบาทในการสร้างความร่วมมือในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ แบบสัมภาษณ์ชุดนี้มี 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ประกอบไปด้วย ชื่อ-สกุล อายุ ที่อยู่ การศึกษา ตำแหน่ง

ตอนที่ 2 ประเด็นการสัมภาษณ์ มีรายละเอียดดังนี้

1. แหล่งเรียนรู้ในชุมชนที่จะนำมาใช้ประโยชน์ในการจัดการเรียน

การสอน

2. การนำนักเรียนไปใช้แหล่งเรียนรู้
3. การนำแหล่งเรียนรู้มาใช้สอนในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้
4. กิจกรรมในแหล่งเรียนรู้
5. ประโยชน์ของแหล่งเรียนรู้กับการเรียนรู้ของนักเรียน
6. ความเหมาะสมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน
7. ขั้นตอนการสร้างความร่วมมือระหว่าง โรงเรียนกับชุมชนในการพัฒนา

แหล่งเรียนรู้ในชุมชน

2.1.5 แบบสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชุมชนบ้านแม่ใหญ่ เป็นแบบสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชุมชนบ้านแม่ใหญ่ ของชุมชนและ โรงเรียน มีประเด็นการสังเกต 10 ข้อ

3. การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ในการสร้างเครื่องมือหึ่งแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกตพฤติกรรม มีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

3.1 แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม มีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

3.1.1 ศึกษาเอกสาร ที่เกี่ยวข้องกับการสนทนากลุ่มและการบันทึกการสนทนากลุ่มของไพศาล วรคำ (2552 : 211)

3.1.2 สร้างประเด็นในการสนทนากลุ่ม จัดทำแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม ตามวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาเรื่องการสร้างความร่วมมือในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชุมชนบ้านแม่ใหญ่

3.1.3 นำแบบบันทึกการสนทนากลุ่มตามประเด็นการสนทนากลุ่มเสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา ความถูกต้องในการใช้ภาษา และนำมาปรับปรุงแก้ไข ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน คือ

1) นายบุญชนะ ทาโยธิ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา) ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านแม่ใหญ่ ตำบลแก่งเลิงจาน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ตรวจสอบเนื้อหา

2) นางงามนิจ คำปลิว ศษ.ม (หลักสูตรและการสอน) ครูเชี่ยวชาญโรงเรียนบ้านหัวขัว อำเภอกันทรวิชัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ตรวจสอบเนื้อหา

3) นางวันเพ็ญ ใหม่คามิ กศ.บ. (ภาษาไทย) ครูชำนาญการพิเศษโรงเรียนหลักเมืองมหาสารคาม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ตรวจสอบด้านการใช้ภาษา

3.1.4 นำแบบบันทึกการสนทนา ไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายในการสนทนากลุ่ม

3.2 แบบสัมภาษณ์ มีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

3.2.1 ศึกษาเอกสาร ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องการสร้างแบบสัมภาษณ์ของสมนึก ภัททิยธนี (2549 : 35) และไพศาล วรคำ (2552 : 208)

3.2.2 กำหนดประเด็นในการสัมภาษณ์ ให้ตรงกับวัตถุประสงค์ในการวิจัย

3.2.3 สร้างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมประเด็นการสร้างความร่วมมือในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชุมชนบ้านแม่ใหญ่

3.2.4 นำแบบสัมภาษณ์เสนอผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดิมพิจารณา เพื่อตรวจสอบรูปแบบ เนื้อหาและเนื้อหา เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

3.2.5 นำแบบสัมภาษณ์ ที่ปรับปรุงให้สมบูรณ์ไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย ในการสัมภาษณ์ผู้ที่มีความรู้และปราชญ์ชาวบ้านเกี่ยวกับการสร้างความร่วมมือในการพัฒนา แหล่งเรียนรู้ในชุมชน

3.3 แบบสังเกต มีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

3.3.1 ศึกษาเอกสาร ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องการสร้างแบบสังเกตของ สมนึก ภัททิยธนี (2549 : 32) และไพศาล วรคำ (2552 : 207)

3.3.2 กำหนดประเด็นในการสังเกต ให้ตรงกับวัตถุประสงค์ในการวิจัย

3.3.3 สร้างแบบสังเกตพฤติกรรมให้ครอบคลุมเรื่องการสร้างความร่วมมือในการพัฒนา มีประเด็นการสังเกตการมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียน ทั้งหมด 10 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคอร์ท (Likert) ซึ่งมี 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด (ประพัฒน์ จำปาไทย, 2530 : 29 - 30) โดยกำหนด เกณฑ์การตัดสินประเมินค่าพฤติกรรมด้านความร่วมมือ ดังนี้

มากที่สุด	ระดับคะแนนเฉลี่ย	4.50 - 5.00
มาก	ระดับคะแนนเฉลี่ย	3.50 - 4.49
ปานกลาง	ระดับคะแนนเฉลี่ย	2.50 - 3.49
เหมาะสมน้อย	ระดับคะแนนเฉลี่ย	1.50 - 2.49
น้อยที่สุด	ระดับคะแนนเฉลี่ย	1.00 - 1.49

3.4.4 นำแบบสังเกตพฤติกรรมเสนอผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดิม เพื่อตรวจสอบ ความตรงตามเนื้อหา ความสอดคล้องพฤติกรรมด้านการสร้างความร่วมมือ ความถูกต้องในการ ใช้ภาษา ผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญได้ค่า IOC เท่ากับ 0.83 และนำมาปรับปรุงแก้ไข ตาม ข้อเสนอแนะ

3.4.5 นำแบบสังเกตพฤติกรรมที่ได้ปรับปรุงให้สมบูรณ์ ไปใช้กับ กลุ่มเป้าหมาย คือ กลุ่มบุคคลในชุมชน และครูโรงเรียนบ้านเม่นใหญ่

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาบริบทของโรงเรียนบ้านเม่นใหญ่ และวิเคราะห์สภาพปัญหาและทิศทางการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน
2. ศึกษาบริบทและวิเคราะห์สภาพของชุมชน โดยการสำรวจชุมชน ศึกษาเรียนรู้วิถีชีวิตของคนในชุมชน ตลอดจนแหล่งเรียนรู้ ข้อมูลภูมิปัญญาของชุมชนบ้านเม่นใหญ่ และเก็บข้อมูลจากการสนทนา การสัมภาษณ์ ผู้ที่อยู่ในชุมชนบ้านเม่นใหญ่ทั้ง 5 หมู่บ้าน

3. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับกระบวนการสร้างความร่วมมือในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้

4. ทำหนังสือประสานงานไปยังผู้นำหมู่บ้านเพื่อประสานงานกับบุคคลในพื้นที่ชุมชนบ้านเม่นใหญ่ ซึ่งเป็นผู้นำชุมชน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้านบ้านเม่นใหญ่ หมู่ที่ 4 ผู้ใหญ่บ้านบ้านเม่นใหญ่ หมู่ที่ 14 ผู้ใหญ่บ้าน บ้านเม่นน้อย ผู้ใหญ่บ้าน บ้านกลาง ผู้ใหญ่บ้าน บ้านหัวช้าง รวม 5 คน อบต. ทั้ง 5 หมู่บ้าน รวม 10 คน ปราชญ์ชาวบ้าน ได้แก่ บุคคลที่มีอายุ ตั้งแต่ 60 ปี ขึ้นไป และเป็นผู้ที่มีความรู้เป็นอย่างดีในแหล่งเรียนรู้ของชุมชน จำนวน 6 คน สำหรับบุคคลในโรงเรียนบ้านเม่นใหญ่ ได้ทำหนังสือประสานไปยังครู โรงเรียนบ้านเม่นใหญ่ จำนวน 16 คน เพื่อร่วมจัดเวทีเสวนาการเรียนรู้ ในประเด็นเรื่อง การสร้างความร่วมมือในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ เก็บข้อมูลจากการเวทีเสวนาการเรียนรู้โดยใช้การบันทึกการสนทนา การสังเกตพฤติกรรมของบุคคลที่ร่วมในเวทีเสวนา

5. สนทนากลุ่ม (Focus Group) เรื่องการสร้างความร่วมมือในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน จากผู้ที่มีความรู้ในชุมชนและปราชญ์ชาวบ้าน เก็บข้อมูล โดยใช้แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

6. สัมภาษณ์แบบเชิงลึกปราชญ์ชาวบ้าน เรื่องการสร้างความร่วมมือในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ เก็บข้อมูลการสัมภาษณ์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบเชิงลึกปราชญ์ชาวบ้าน

7. สัมภาษณ์ครูโรงเรียนบ้านเม่นใหญ่ เรื่องการสร้างความร่วมมือในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เก็บข้อมูลการสัมภาษณ์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์

8. สังเกตพฤติกรรมการสร้างความร่วมมือกันของกลุ่มเป้าหมายในชุมชนและในโรงเรียน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมด้านการสร้างความร่วมมือกัน

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลสามเส้า (Triangulation) ดังนี้

1. ตรวจสอบแบบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) จะเน้นการตรวจสอบข้อมูลที่ได้มาจากแหล่งต่าง ๆ นั้นมีความเหมือนกันหรือไม่ ตรวจสอบข้อมูลด้านเวลา โดยตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากเวลาที่ต่างกันจะเหมือนกันหรือไม่ และข้อมูลด้านบุคคล โดยตรวจสอบว่าบุคคลที่ให้ข้อมูลเปลี่ยนไป ข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือไม่

2. การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย (Investigator Triangulation) ข้อมูลที่ได้รับไม่มีความมั่นใจ ผู้วิจัยจะทำการตรวจสอบข้อมูลโดย เปลี่ยนผู้สังเกต และตรวจสอบว่าข้อมูลที่ได้เหมือนกันหรือไม่

3. การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) โดยเริ่มเก็บข้อมูลด้วยการสังเกต การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม แล้วนำมาบันทึกรวมทั้งพิจารณา กิริยาท่าทาง พฤติกรรม บรรยากาศต่างๆ ที่เกี่ยวกับผู้ให้ข้อมูล เพื่อมาประกอบการแปลความหมาย ร่วมกับการถอดเทป และการบันทึกภาคสนามในหลาย ๆ วิธี

เมื่อได้ข้อมูลจากการตรวจสอบทั้ง 3 ด้านแล้วได้มีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของ ข้อมูลโดยวิธี (Member Check) โดยนำข้อมูลที่ได้กลับไปให้ผู้ให้ข้อมูลอ่าน หรือกลับไปถาม ผู้ให้ข้อมูลซ้ำอีก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับความเป็นจริงตามประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูล มากที่สุด

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ มีทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและ ข้อมูลเชิงคุณภาพ และได้มีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล นำข้อมูลมาวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การจัดกระทำข้อมูล

1.1 นำข้อมูลมาจัดกลุ่มตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย
1.2 นำข้อมูลมาจัดแบ่งกลุ่มย่อยตามลักษณะของข้อมูลในแต่ละประเภท
1.3 การให้รหัสข้อมูล เป็นการอ่านทบทวนข้อมูลที่ได้จัดระเบียบไว้อีกครั้ง หนึ่ง เพื่อคัดเลือกข้อความที่มีความหมายตรงประเด็นกับเรื่องที่ต้องการวิเคราะห์ พร้อมกับตั้งชื่อ คำกับข้อความ

1.4 การแสดงข้อมูล นำข้อมูลย่อยกลุ่มต่างๆ ที่มีความหมายสัมพันธ์กันเข้ามา รวมกัน ตามประเด็นหัวข้อการวิเคราะห์ เพื่อบรรยายเรื่องราวที่มีความหมาย เพื่อนำไปสู่คำตอบ ในการวิจัย

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 ข้อมูลเชิงปริมาณ จากการสังเกตพฤติกรรมด้านทักษะกระบวนการทาง วิทยาศาสตร์ วิเคราะห์โดยคำนวณค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม ด้วยการวิเคราะห์ เนื้อหา (Content Analysis) และวิเคราะห์สรุปอุปนัย

สถิติที่ใช้

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์ ด้วยวิธีการทางสถิติ ดังนี้

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ

การหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสังเกตพฤติกรรม โดยคำนวณจากความสอดคล้องระหว่างประเด็นที่ต้องการวัดกับข้อคำถามที่สร้างขึ้น โดยหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC) (ไพศาล วรคำ. 2552 : 257)

$$IOC = \frac{\sum R}{n}$$

เมื่อ IOC เป็นดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์

R เป็นคะแนนระดับความสอดคล้องที่ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนประเมินในแต่ละข้อ

n เป็นจำนวนผู้เชี่ยวชาญที่ประเมินความสอดคล้องในข้อนั้น

2. สถิติพื้นฐาน

สถิติที่ใช้ในแบบสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2.1 ร้อยละ (Percentage) การคำนวณใช้สูตรดังนี้ (พิชญ์ พงศ์ศรี. 2550 : 291)

$$\text{ร้อยละ} = \frac{\text{ตัวเลขที่ต้องการเปรียบเทียบ}}{\text{จำนวนเต็ม}} \times 100$$

2.2 ค่าเฉลี่ย (Mean) มีสูตรในการคำนวณดังนี้ (พิชญ์ พงศ์ศรี. 2550 :

293)

$$\bar{X} = \frac{\sum x}{n}$$

เมื่อ $\sum x$ = ผลรวมของข้อมูลทั้งหมด

n = จำนวนข้อมูลทั้งหมด

2.3 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) มีสูตรในการคำนวณ ดังนี้ (พิชญ์ พงศ์วี. 2550 : 295)

$$S.D. = \sqrt{\frac{N\sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ X = ข้อมูลแต่ละจำนวน

\bar{X} = ค่าเฉลี่ย

n = จำนวนข้อมูลหรือขนาดของตัวอย่าง

แผนการดำเนินการวิจัย

แผนการดำเนินงาน (Research Flowchart) กระบวนการสร้างความร่วมมือในการพัฒนา แหล่งเรียนรู้ในชุมชน กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านเม่นใหญ่ แบ่งระยะการดำเนินการวิจัยเป็น 3 ระยะ ดังแผนภูมิที่ 4

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

แผนภูมิที่ 4 แสดงแผนการดำเนินงาน (Research Flowchart)